

Tisková zpráva

Odborné organizace apelují na vládu ČR: Duševní zdraví nejohroženějších dětí je v alarmujícím stavu. Umožněme jim bezpečný návrat do škol

12.2.2021 - Na závažné negativní dopady uzavření škol a volnočasových aktivit na vzdělávání a duševní zdraví dětí, především těch nejohroženějších, dnes upozornili zástupci odborných organizací věnujících se oblastem vzdělávání a duševního zdraví. Navrhují vládě, aby těmto dětem umožnila za dodržení nutných bezpečnostních pravidel návrat do škol a zpřístupnila všem dětem některé volnočasové aktivity.

V první části online tiskové konference vystoupilo několik odborníků, kteří popsali hlavní dopady pandemie koronaviru a s ní spojených opatření na životy rodin a dětí, včetně těch nejohroženějších dětí. Mezi vystupujícími byli pedopsychiatrička Multidisciplinárního týmu duševního zdraví pro děti a adolescenty MTDZ 21 - Pro zdraví **MUDr. Lucia Vašková**, analytik CERGE-EI **Daniel Münich** či předseda České středoškolské unie **Viktor René Schilke**.

Ve druhé části představili zástupci odborných organizací (Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání (ČOSIV), Člověk v tísni, Centrum LOCIKA, Nevypusť duši) **návrh konkrétních opatření, která by mohla vláda uplatnit, aby tak za dodržení nutných bezpečnostních pravidel umožnila obnovení některých sociálních kontaktů nejohroženějších dětí.** Na přípravě návrhů se podílela řada odborníků z těchto organizací i mimo ně. „*Nenavrhujeme, aby se od zítřka vracely všechny děti do škol. Uvědomujeme si přetrvávající závažnost současné situace. Zároveň však máme za to, že minimálně směrem k nejohroženějším dětem není možné i nadále zůstat u přístupu “všechno nebo nic” a nechat pro většinu z těchto dětí nadále uzavřené školy a složitý přístup k většině podpůrných služeb. Jedná se totiž v průměru o každé desáté dítě v republice,*“ uvedla **Klára Laurenčíková**, předsedkyně České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání (ČOSIV).

“Navrhujeme proto vládě sadu konkrétních doporučení, která by umožnila docházet do škol dětem ohroženým na duševním zdraví, dětem ze sociálně znevýhodněných rodin a dětem, které vypadávají z online výuky a rodiče jim nedokážou pomoci s učením. Společně s tím navrhujeme například i přednostní očkování učitelů a posílení kapacit krizových služeb pro děti,“ dodala Laurenčíková.

“Od poloviny prosince pozorujeme v Centru LOCIKA alarmující propad psychického stavu našich malých klientů. U dětí se prohlubují deprese a úzkosti, roste riziko sebepoškození a sebevražd, především u náctiletých. Pro řadu z nich přestává být ambulantní podoba terapie

dostačující, potřebují psychiatrickou péči. Od ledna se nám častěji stává i to, že si k nám do Centra děti samy přicházejí pro pomoc. Situaci doma už nezvládají a nevědí, co mají dělat. Tento stav je pro děti, které potřebují specializovanou pomoc, nadále neudržitelný," popsala zkušenost své organizace z posledních měsíců **Petra Wünschová**, ředitelka Centra LOCIKA, pro pomoc dětem ohroženým násilím v rodinách

*"Od podzimu narůstají počty případů dětí, na které má značný negativní dopad dlouhodobá izolace. **U dětí s psychickými potížemi se jejich stav výrazně zhoršuje**, v ambulancích dětských psychiatrů přibývají děti s úzkostnými poruchami, poruchami chování, depresemi spolu s pocitem beznaděje a stupňující se sebevražednými myšlenkami. **U zdravých dětí je výrazná ztráta motivace a nedostatek radosti**. Absence každodenních rituálů a režimu spolu s nemožností rozvíjet svůj potenciál, vytvářet vztahy s kamarády vede k pocitům prázdnoty a ztráty smyslu. Významná část života dětí přestala existovat bez možnosti jakékoliv náhrady,"* doplnila ji pedopsychiatřka **MUDr. Lucia Vašková**.

Výzkum, který o průběhu distanční výuky u sociálně znevýhodněných žáků vypracovala společnost Člověk v tísni ve spolupráci s dalšími neziskovými organizacemi, ukázal že **pětina rodin je stále bez kontaktu se školou**. „Prokázala se i další znepokojivá data, třeba že více než čtvrtina dětí během distanční výuky nerozumí probírané látce, čtvrtina škol nezjišťovala, zda má dítě doma počítač vhodný k online výuce a třetina rodičů má problém děti podpořit kvůli složitosti probírané látky. Výzkum přitom sledoval rodiny, které jsou v kontaktu s neziskovými organizacemi, u těch ostatních bude situace pravděpodobně ještě horší," vysvětlila **Zuzana Ramajzlová**, vedoucí vzdělávacích služeb Člověka v tísni.

Uzavření škol je přitom v řadě zemí až tím nejkrajnějším řešením. Česká republika však k němu kvůli celkově špatné epidemické situaci přistoupila velmi brzy a v tuto chvíli tak má nejdlejší nepřerušované období, uzavření škol pro většinu žáků (s výjimkou 1. a 2. tříd) ze všech evropských zemí. Děti a mladiství se tak musí kvůli přísným nařízením dlouhodobě vyrovnávat s vysoce zátěžovou situací na jejich psychiku, aniž by měli možnost situaci ovlivnit nebo se k ní vyjadřovat.

Apel na Vládu ČR: Děti jako vládní priorita

Zástupci uvedených organizací proto navrhli následující **kroky, které mají přispět ke zlepšení duševního stavu nejohroženějších dětí** a umožnit jim dostatečnou podporu (u každého kroku zde uvádíme jen výběr z navržených opatření, kompletní přehled všech opatření najdete v příloženém PDF dokumentu) :

1) Vláda ve spolupráci s MŠMT umožní bezpečnou prezenční docházku nejvíce ohrožených dětí do jejich škol, případně jim zajistí potřebnou individuální podporu ve škole nebo v domácím prostředí.

- Každá škola by měla mít otevřenou třídu nebo třídy pro děti ohrožené školním neúspěchem a duševními problémy. Do těch by měly mít možnost prezenčně docházet nejvíce ohrožené děti. Ty by identifikovala sama škola ve spolupráci s OSPOD nebo místními sociálními službami. Hlavním kritériem by byla míra funkčního nezapojení dítěte do distančního vzdělávání i celková situace rodiny dítěte. Školy by takto mohly vést výuku v menších skupinách za dodržení všech doporučených opatření s maximálním možným využitím praktické výuky venku.

- Pedagogičtí pracovníci škol by měli mít k dispozici ochranné pomůcky, měli by mít možnost být přednostně očkovaní i absolvovat pravidelné antigenní testování zdarma.

- Všem dětem i jejich rodičům by měli být maximálně dostupní školní poradenští pracovníci. Školy by o jejich službách v maximální možné míře měly informovat rodiče všech žáků.

- Asistenti pedagoga případně další pedagogičtí pracovníci by měli mít možnost docházet do domácího prostředí a individuálně podporovat děti, které se nemohou účastnit prezenční výuky ve škole a zároveň jsou ohrožené školním neúspěchem nebo duševními obtížemi (např. děti s těžšími zdravotními hendikepy, chronickým onemocněním, oslabenou imunitou, duševním onemocněním).

2) Vláda umožní všem dětem smysluplně trávit volný čas a předcházet tak důsledkům dlouhodobé sociální izolace

- Děti mají mít možnost účastnit se venkovních volnočasových aktivit (sporty, kroužky, skaut, výlety) v menších skupinách a za dodržení všech nutných bezpečnostních opatření. Navržena je možnost setkávat se venku v malých skupinách v počtu maximálně čtyř osob na úrovni PES 5 a šesti osob na úrovni PES 4 s umožněním doprovodu maximálně dvou (PES 5) až čtyř (PES 4) dospělých osob mimo společnou domácnost.
- Ohrožené děti mají možnost v malých skupinách využívat služeb nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a dalších podpůrných sociálních služeb.
- V ZUŠ by měla být prezenčně umožněna alespoň individuální výuka v režimu jeden na jednoho, případně v malých skupinách.

3) Vláda podpoří kapacity organizací poskytujících krizové služby a systémově podpoří navýšení kapacit odborných zdravotnických pracovníků.

- Zvýší povědomí o službách celonárodních linek fungujících v režimu 24/7 jako např. Linka bezpečí a Linka pro rodinu a školu a podpořit jejich kapacity.

- Systémově posílí kapacity odborných zdravotních služeb (kliničtí psychologové, pedopsychoiatri).
- Metodicky podpoří programy primární prevence a programy na podporu duševního zdraví probíhající při distanční výuce pro základní i střední školy.

V úterý zveřejněný návrh těchto konkrétních kroků dnes zástupci výše uvedených organizací okomentovali na tiskové konferenci. K výzvě adresované vládě se mohou přihlásit i další organizace a jednotlivci. V současné chvíli se k apelu připojily již téměř tři desítky odborných organizací, profesních, rodičovských i pacientských organizací.

Více informací:

Klára Laurenčíková Šimáčková, předsedkyně České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání (ČOSIV)

tel.: 777 563 533, mail: klara.laurencikova@cosiv.cz

Petra Wünschová, ředitelka Centra LOCIKA pro pomoc dětem zažívajícím domácí násilí

tel.: 739 057 840, mail: petraw@centrumlocika.cz

Z výzkumů o dopadech pandemie na životy dětí

Pandemie nemá negativní dopady jen na duševní zdraví dospělých, dramatický nárůst duševních obtíží je pozorován i mezi dětmi a mladistvými. Výrazně narůstá počet dětských sebevražedných pokusů, přibývají úzkostné a depresivní stavy.

- **55 rodičů uvádí, že se během pandemie zhoršila pohoda a pocit štěstí jejich dětí.** (výzkum, který pro organizaci Učitel naživo vypracovala společnost PAQ research)
- **Roste riziko hlavně u takzvaných nelátkových závislostí jako jsou například sociální sítě, gaming nebo online pornografie.** (průzkum Kliniky adiktologie 1. Lékařské fakulty UK, který zpracovala ve spolupráci s Odbornou společností pro prevenci rizikového chování a Katedrou psychologie Pedagogické fakulty UK)
- V průběhu první vlny pandemie byl zaznamenán **až 30% nárůst hovorů s tématem násilí v rodině, 30% nárůst osobních problémů a psychických potíží či 30% nárůst tématu problému s internetem, včetně sexuálního zneužívání.** (data pracovníků Linky bezpečí)
- **Pětina rodin stále zůstává bez kontaktu se školou**, více než čtvrtina dětí během distanční výuky nerozumí probírané látce, čtvrtina škol nezjišťuje, zda má dítě doma počítač vhodný k online výuce a třetina rodičů má problém děti podpořit kvůli složitosti probírané látky. ([výzkum](#), který o průběhu distanční výuky u sociálně znevýhodněných žáků vypracovala společnost Člověk v tísni ve spolupráci s dalšími neziskovými organizacemi)
- **Narostl i počet konfliktních situací v rodinách**, konfliktní situace narůstaly především v rodinách s mladšími dětmi, tj s dětmi na prvním stupni základních škol. (výzkum, který pro Nadaci České spořitelny připravuje společnost PAQ Research sociologa Daniela Prokopa)

K návrhům se svým podpisem připojily následující organizace a jednotlivci (v abecedním pořadí):

Asociace pracovníků speciálně pedagogických center

Asociace neformálního vzdělávání

Aliance pro individualizovanou podporu

Asociace Dítě a Rodina, z.s.

Asociace pro streetwork, z.s.

Asistence o.p.s.

Centrum inkluze o.p.s.

Centrum pro dítě a rodinu Valika, z.s.

Česká středoškolská unie

Dům tří přání, z.ú. Férová škola (Fair for Family, z.s.)

Iniciativa Děti zpátky do škol: <https://www.detizpatkydoskol.cz/>

IQ Roma servis, z.s.

Lumos

META, o.p.s. - Společnost pro příležitosti mladých migrantů

Nová škola s.r.o.

Parent project CZ

Poradna Vigvam

Rodina v centru, z.ú.

Rytmus - od klienta k občanovi, z.ú.

Salesiánské středisko Štěpána Trochty - dům dětí a mládeže

SMÁci, z. s.

Společnost pro kreativitu ve vzdělávání

SPOLEČNOST TADY A TEĎ, o.p.s.

Romodrom o.p.s.

Tosara, z.s.

Unie rodičů, z.s.

Vteřina poté